

Agnieszka Kierys
Projekt wsparcia ośrodków Agro-Info, Poznań
Jan Saloni, Projekt Agrinpol, Warszawa

NARZĘDZIA INFORMATYCZNE W DZIAŁANIACH WSPIERAJĄCYCH ROZWÓJ OBSZARÓW WIEJSKICH PROWADZONYCH PRZEZ BIURO PROGRAMÓW WIEJSKICH, FUNDUSZU WSPÓŁPRACY

Streszczenie: Wraz przystąpieniem Polski do Wspólnot Europejskich zwiększyło się zapotrzebowanie na informację. Obszary wiejskie stają przed szczególną szansą i wyzwaniem, co tym bardziej nakłada obowiązki informacyjne na instytucje związane z rozwojem wsi. Artykuł przedstawia narzędzia informatyczne wspierające działania na rzecz rozwoju obszarów wiejskich prowadzone przez Biuro Programów Wiejskich, Fundacji Fundusz Współpracy, takie jak baza danych przedsiębiorstw na obszarach wiejskich Agrinpol, baza działań wspierających obszary wiejskie Agro-info czy projekt grantów na szkolenia metodą e-learnigową.

Słowa kluczowe: Baza Agrinpol, baza Agro-Info, strona www.agro-info.org.pl, granty, ośrodki informacji

PREZENTACJA PROGRAMU.

Od początku swojego istnienia założona w 1990 roku Fundacja Fundusz Współpracy prowadzi programy wspierające rozwój obszarów wiejskich, a stopniowo w coraz szerszym stopniu posługuje się w nich narzędziami informatycznymi. W 2002 roku w strukturze Funduszu wyodrębnione zostało Biuro Programów Wiejskich, którego misja określona została jako wpieranie przemian i pomaganie mieszkańcom obszarów w przygotowaniu do członkostwa w Unii Europejskiej. Obecnie Biuro realizuje następujące programy:

- Agrolinia wspierający społeczności wiejskie i organizacje działające na rzecz wsi, rozwój wiejskiej przedsiębiorczości i bankowość spółdzielczej;
- Agro-Smak 2 program wspierający ochronę i promocję produktów tradycyjnych i regionalnych oraz promocję oznaczeń geograficznych. Celem programu jest rozwój rynku produktów regionalnych i lokalnych o potwierdzonej jakości, zgodnie z polityką prowadzoną przez Komisję Europejską;
- Agro-Info program, którego celem jest przygotowanie obszarów wiejskich do sprostania warunkom członkostwa Polski w Unii Europejskiej.

BAZY DANYCH.

Biuro Programów Wiejskich poza działalnością polegającą na tworzeniu i utrzymywaniu własnych stron i serwisów internetowych, prowadzi w ich ramach dwie rozbudowane tematyczne bazy danych: bazę danych Agro-Info oraz bazę danych Agrinpol. Pierwsza – Agro-Info – jest bardziej ogólna, dotyczącą różnorodnych działań wsparcia obszarów wiejskich, druga dotyczy przedsiębiorczości wiejskiej i jest zbiorem pozytywnych przykładów tworzenia wiejskich przedsiębiorstw w oparciu przede wszystkim o pomysły mieszkańców terenów wiejskich, a szczególnie rolników. Bazy różnią się podejściem i sposobem zbierania danych. Choć obie oparte są na tym samym założeniu otwartego dostępu dla przedstawicieli prezentowanych w serwisie podmiotów, to pierwsza – Agro-info – zakładała przede wszystkim własne wpisy organizacji, druga – Agrinpol – budowana jest natomiast w oparciu o ankiety, choć istnieje również możliwość wpisania się bezpośrednio przez samych przedsiębiorców. Wynika to z założenia, że baza przedstawiać będzie nie dowolnych przedsiębiorców, a przypadki spełniających określone warunki i odpowiadające założeniom projektu. W praktyce technika zbierania danych w obu zbiorach uległa pewnemu upodobnieniu, gdyż w Agro-info, podjęte zostały działania uzupełniania danych przed administratorów, mające na celu osiągnięcie w wybranych aspektach pełnej informacji (dotyczyło to w największym stopniu dostępnej dla wsi pomocy finansowej, ale również publikacji dotyczących związanej z integracją europejską problematyki wiejskiej oraz w pewnym zakresie szkoleń), natomiast do bazy Agrinpol coraz częściej wpisują się sami przedsiębiorcy, traktując bazę jako metodę promocji (zarówno jako formę własnej strony www lub prezentacji¹, jak i rodzaj internetowego katalogu², w którym warto umieścić swoje, choćby podstawowe dane).

W obu wypadkach jednak zgromadzone w bazach dane stanowią rodzaj subiektywnego wyboru przykładów stanowiących wypadkową założeń mówiących o tym, jakiego rodzaju informację warto są zaprezentowania w bazach oraz woli samych mających być zaprezentowanymi podmiotów do udzielenia informacji na swój temat. Należy więc je odróżnić od zbiorów informacji, utworzonych w wyniku działania ustawowego obowiązku przekazywania informacji³, informacje uzyskiwane w ramach prowadzonych działań i w istocie bezpośrednio ich dotyczących⁴ oraz informacji statystycznych uzyskiwanych w wyniku prowadzonych badań na reprezentatywnych próbach.

¹ Założenie podawania w materiałach i informacjach reklamowych firmy bezpośredniego adresu do swojego opisu.

² Założenie, że informacja będzie przez internautów odnajdowana przede wszystkim poprzez wyszukiwarki.

³ Np. informacje przekazywane organom skarbowym.

⁴ Np. informacje dotyczące dopłat bezpośrednich i upraw, których dotyczą.

Baza danych Agrinpol przedstawia przykłady pozarolniczej działalności gospodarczej na wsi prowadzonej przez rolników lub ludzi odchodzących od rolnictwa. Jest z jednej strony zbiorem pomysłów, a z drugiej zachętą dla mieszkańców wsi, pokazując możliwości uzyskania dodatkowego źródła dochodu lub wręcz innego źródła dochodów wobec dotychczasowego prowadzenia gospodarstwa rolnego lub ewentualnie z pracy w gospodarstwie. Baza ma pokazywać przykłady uzyskania dochodu w dużej części w oparciu o dotychczasowe, posiadane już zasoby i możliwości, stwarzane przez warunki i lokalizację. Możliwości, które przy ich umiejętnym wykorzystaniu oraz zaangażowaniu, a czasem również zewnętrznemu wsparciu doradczemu i finansowemu pozwalają stopniowo rozwinąć stabilną działalność gospodarczą: agroturystykę z usługami towarzyszącymi w przypadku regionów atrakcyjnych przyrodniczo, historycznie lub folklorystycznie; produkcję i serwowanie produktów regionalnych w przypadku regionów o rozwiniętej turystyce; małe przetwórstwo rolno-spożywcze w regionach, gdzie występuje nie tylko rolnictwo wielkotowarowe oraz istnieją rynki zbytu na jakościowe produkty spożywcze; usługi rekreacyjne, turystyczne i turystyki kwalifikowanej w regionach lub gospodarstwach stwarzających dogodne warunki.

Projekt Agrinpol realizowany był w dwóch etapach, które mimo tej samej tematyki i podobieństwa podejścia merytorycznego różnią się organizacją i sposobem rozwiązania technicznego, co jest w pewnym stopniu ilustracją szybkości postępu i zmian technologicznych. W pierwszej edycji projektu baza tworzona było w procesie zbierania danych, a następnie umieszczania ich i przetwarzania w zamkniętej bazie danych na jednym niedostępnym w sieci komputerze. Zbiór ten po zamknięciu etapu zbierania danych został przetworzony na postać możliwą do publikacji w internecie (html) i umieszczony na stronach Programu Agrolinia⁵. W drugiej edycji baza danych tworzona była w sposób całkowicie interaktywny. Uruchamiana była od początku, jako baza ogólnodostępna, zbierane opisy umieszczane były bezpośrednio w internetowej bazie, a przedstawiani przedsiębiorcy mieli od początku możliwość wprowadzania korekt lub uzupełnień do swoich opisów, podobnie jak nie opisani w bazie przedsiębiorcy mieli możliwość bezpośredniego wpisania się i przedstawienia informacji o swojej działalności i ofercie.

W pierwszej edycji projektu dane zbierane były w 11 województwach pomiędzy 2000 a 2002 rokiem we współpracy z Ośrodkami Doradztwa Rolniczego. Zebrane zostało wówczas ponad 1300 opisów działalności gospodarczej na wsi, które są cały czas dostępne w internetowej bazie danych www.agrinpol.pl⁶ (efektem projektu było również kilkanaście regionalnych i ogólnopolskich publikacji). Od 2004 trwa druga edycja projektu, w ramach której

⁵ BPW powstało w 2002 roku, a wcześniej funkcjonowało jako Biuro Programu Agrolinia 2000.

⁶ Lub bezpośrednio: www.cofund.org.pl/agrolinia2000/agrinpol/agrinpol0.html

zbierane są opisy uruchomionych przez rolników wiejskich przedsiębiorstw z całej Polski. Zbierane są nowe przykłady działalności gospodarczej, częściowo aktualizowane i uzupełniane dotychczasowe. Całość danych prezentowana jest w serwisie o nowych wygodniejszych i elastyczniejszych funkcjach. Poza samą prezentacją ilustrowanych danych, baza oferuje rozbudowane i wygodne możliwości wyszukiwania według dowolnego kryterium (np.: nazwa przedsiębiorstwa, nazwisko przedsiębiorcy prowadzącego działalność gospodarczą itp.) wybranego z rozwijanego menu, etapów zbierania danych (Agrinpol I i Agrinpol II), rodzaju prowadzonej działalności (26 kategorii), geograficznego (województwo, powiat). Baza zawiera również element prezentacji zebranych danych na interaktywnej internetowej mapie Polski⁷. Oferuje możliwość oglądania lokalizacji opisanych w bazie przedsiębiorstw na mapie, przybliżania od poziomu całej Polski do poziomu poniżej pojedynczej gminy, wybierania bezpośrednio prezentacji przedsiębiorstw w interesującej nas lokalizacji, ale też wyszukiwania miejscowości lub pomiarów odległości pomiędzy obiektami na mapie.

Baza Agrinpol jest nadal aktualizowana, a obecnie znajduje się w niej 2 959 opisów przedsiębiorstw, w tym 1 790 zebranych w ramach drugiej edycji projektu Agrinpol.

Ogólnodostępna baza danych Agro-Info www.agro-info.org.pl⁸ gromadzi informacje na temat działań dowolnych podmiotów – organizacji, samorządów i firm prywatnych – wspomagających polską wieś w jej przystosowania do działania po przystąpieniu Polski do Wspólnot Europejskich – sprostania obowiązkom i wykorzystanie możliwości. Baza wstępnie uruchomiona została w kwietniu 2002 będąc wówczas elementem licznych działań przygotowujących wieś do członkostwa.

Działania w bazie Agro-info prezentowane są jako ogólny opis organizacji (dane teleadresowe, informacja o charakterze prowadzonej działalności) oraz towarzyszące im w dowolnej ilości opisy projektów – formularze-załączniki przedstawiające konkretne projekty realizowane przez organizację (szkolenia, centra informacji, publikacje, czasopisma, udzielaną pomoc finansową, projekty naukowe i badawcze, inne projekty). Załączniki przedstawiające kolejne realizowane projekty, uzupełniane są na bieżąco, natomiast informacje z bazy co do zasady nie są usuwane, a po pewnym czasie załączniki opisujące poszczególne projekty stają się wpisami archiwalnymi i są dostępne po kliknięciu przycisku *pokaż starsze opisy*, którego wybranie pozwala obejrzeć informacje historyczne.

Baza danych oferuje liczne możliwości wyszukiwania informacji. Podstawowym mechanizmem jest wyszukiwanie uproszczone według fragmentu nazwy lub opisu. Zaawansowane wyszukiwanie organizacji i projektów, w którym wybrać można obszar geograficzny (województwo, powiat), możemy też wybrać

⁷ Bezpośredni link: www.agrinpol.pl/mapa_polski

⁸ www.agro-info.org.pl -> lewe menu, zakładka *Baza danych* lub www.agro-info.org.pl/baza

dowolne pola bazy (kod pocztowy, e-mail, nazwisko osoby kierującej organizacją, itp.) lub dowolny z sześćdziesięciu siedmiu obszarów tematycznych. Oddzielna opcja zaawansowanego wyszukiwania projektów pozwala wyszukiwać informację poprzez kryteria, którymi mogą być nazwa projektu, tematyka, grupa odbiorców lub kluczowe dla nas słowo ale też specyficzne kryteria dla rodzaju projektu (np.: w przypadku pomocy finansowej - rodzaj: pożyczki, dotacje, inne; w przypadku publikacji i czasopism - obszar dystrybucji; w przypadku punktów informacyjnych i szkoleń - osoby doradców i wykładowców). W ten sposób można odnaleźć np. ofertę dostępnych jeszcze dotacji dla przedsiębiorców wiejskich. Baza oferuje również funkcję szukania wśród wszystkich pól wszystkich projektów.

Obecnie w bazie danych Agro-info znajdują się opisy 1 366 organizacji i 4 397 prowadzonych przez nie projektów (1 522 szkoleń, 373 centrów i punktów zajmujących się działalnością informacyjną⁹, 1 122 – publikacji, 214 – czasopism i publikacji regularnych, 960 – opisów oferowanej pomocy finansowej, 256 - projektów naukowych i innych). Serwis Agro-info zawiera również moduł angielski i istnieje możliwość przeszukiwania angielskich nazw organizacji.

Biuro programów wiejskich jako członek Forum Aktywizacji Obszarów Wiejskich prowadzący jego sekretariat i stronę internetową utworzyło również bazę danych partnerstw lokalnych. Obecnie w bazie prezentowane są 124 partnerstwa z całej Polski. W bazie znaleźć można dane kontaktowe partnerstwa, informacje o partnerach, podstawowych działaniach, a także udziale w programie LEADER+.

Jako element dalszego zwiększania dostępności i wygody korzystania z serwisów w najbliższej przyszłości obie bazy zostaną zintegrowane za pośrednictwem będącej obecnie elementem serwisu Agrinpol interaktywnej mapy Polski, na której prezentowane będą dane obu baz, a także wybrane ich elementy (np. oddzielnie oglądać będzie można mapę z zaprezentowanymi tylko organizacjami prowadzącymi szkolenia lub tylko siecią ośrodków informacji).

NARZĘDZIA PROJEKTU SIECI OŚRODKÓW AGRO-INFO.

W ramach projektu wsparcia sieci ośrodków informacji dla obszarów wiejskich, stworzona została sieć 57 ośrodków Agro-Info. W sieci znalazły się formalnie funkcjonujące w ramach struktur jednostek samorządowych, ale też fundacji i stowarzyszeń działających na rzecz rozwoju obszarów wiejskich. Główne zadania sieci polegają na szerzeniu informacji zarówno o możliwościach jakie daje członkostwo Polski w Unii Europejskiej, jak również dostarczaniu informacji na temat sposobów dywersyfikacji źródeł dochodów. Dzięki

⁹ Ta kategoria zawiera również informacje o tym, czy opisywane centrum należy do którejś z sieci centrów informacji. Szczegółowe opis jednej z nich – organizowanej i wspieranej przez Biuro Programów Wiejskich Agrolinia Sieci Ośrodków Agro-Info w dalszej części artykułu.

dofinansowaniu otrzymywanemu z budżetu programu Agro-Info, jak i grantów innych instytucji, organizowane są szkolenia dla różnych grup odbiorców: samorządowców, organizacji wiejskich, lokalnych liderów i oczywiście dla rolników.

Jako jedna z form udzielanego przez program Agro-Info wsparcia Ośrodki Informacji Europejskiej zostały wyposażone w dostęp do bazy Axio, zawierającej informacje o wszystkich dostępnych w Polsce dotacjach i kredytach preferencyjnych. Dzięki niej pracownicy Ośrodków mieli dostęp do danych o ponad 500 liniach finansowych wraz z dokumentami źródłowymi (regulaminami, wzorami wniosków itd.). Dostęp do tej bazy użytkownicy mieli za pośrednictwem strony www.firmy prowadzącej bazę.

Strona internetowa Biura Programów Wiejskich www.agro-info.org.pl, jest miesięcznie odwiedzana jest przez około 16 000 osób. Odnajdujący stronę Agro-info trafiają na nią najczęściej poprzez wyszukiwarki internetowe po wpisaniu słów kluczy, którymi są najczęściej faow, agro-info, leader oraz agrolinia. Zdecydowana jednak większość odwiedza stronę poprzez bezpośrednie wpisanie w okno adresu w przeglądarce adresu strony www.agro-info.org.pl lub wybranie tego adresu z menu *Ulubione*. Oznacza to, że strona internetowa stała się dla dużej części jej użytkowników stałym źródłem pozyskiwania informacji na temat projektów realizowanych ze środków wspólnotowych.

Jednym z ważnych elementów tej strony są otwarte i zamknięte fora dyskusyjne. Do otwartego forum dyskusyjnego mają dostęp wszyscy odwiedzający stronę internetową. Zostały jednak utworzone dwa zamknięte fora dyskusyjne:

- dla sieci Ośrodków Agro-Info,
- forum animatorów i trenerów Fundacji Aktywizacji Obszarów Wiejskich.
-

Oba są moderowane przez specjalistów, którzy mają za zadanie odpowiadać na pytania. w ciągu 24 godzin, dzięki czemu jest to niezwykle pomocne narzędzie dla osób zajmujących się na co dzień zawodowo problematyką obszarów wiejskich. Dostęp do zamkniętych forów został ograniczony ze względu na specyfikę często wymienianych tam informacji, w tym również organizacyjnych. Przeciętny użytkownik wewnętrznego forum dyskusyjnego odwiedza je codziennie.

Projekt Agro-Info uruchomił w czerwcu nową edycję grantów dla Ośrodków, która ma na celu zainicjowanie wśród działających na obszarach wiejskich organizacji sieci Ośrodków prowadzenia szkoleń metodą e-learningową. Jednostki te do tej pory realizowały szkolenia metodami tradycyjnymi, prowadząc kilkudniowe szkolenia, często wyjazdowe. Formuła ta, z jednej strony efektywna, jest z drugiej znacząco droga. Poza oczywistymi spodziewanymi efektami dotyczącymi obniżenia kosztów przeprowadzenia szkoleń, spodziewana jest również popularyzacja technologii informatycznych, między innymi takich jak Voice over Internet Protocol (VoIP). Zdobyć nowych doświadczeń

szkoleniowych przez pracowników Sieci, pozwoli im również w późniejszym okresie samemu prowadzić szkolenia tą metodą. Konkurs w założeniach nie stawia ograniczeń dotyczących samej tematyki organizowanych szkoleń, które ze względu na zróżnicowanie zapotrzebowania, wynikające z ogólnopolskiego charakteru sieci i różnych zarówno możliwości ośrodków jak i potrzeb klientów dotyczących konkretnej wiedzy i informacji. Konkursu zakłada natomiast, że Ośrodki będą przy realizacji szkoleń wykorzystywać między innymi platformy do nauczania metodą e-learnigową, posiadane w infrastrukturze Ośrodków Doradztwa Rolniczego.¹⁰

ZAKOŃCZENIE

Barierą, która w dużym stopniu uniemożliwia rozprzestrzenianie informacji kanałem elektronicznym, jest niski poziom wykorzystania technologii informacyjno-telekomunikacyjnych na wsi. W roku 2004 na wsi tylko 15% gospodarstw domowych posiadało dostęp do internetu, przy czym tylko 9% korzystało z łącza szerokopasmowego (powyżej 128kb/s). Wskaźnik ten zdeterminowany jest głównie przez zbyt wysokie koszty zarówno samego sprzętu, jak i dostępu do sieci. Dla tego tak ważne jest, aby mieszkańcy obszarów wiejskich mieli możliwość korzystania nieodpłatnie z infrastruktury informatycznej w szkolnych salach komputerowych, bibliotekach czy domach kultury. Oczywiście można zastanawiać się nad możliwościami współfinansowania lub finansowania dostępu do internetu przez gminy i powiaty. Firmy oferujące tego typu usługę, nie chcą inwestować w infrastrukturę na obszarach wiejskich ze względu na zbyt małą gęstość zaludnienia oraz zbyt niskie dochody gospodarstw domowych. Wdrożenie projektów mających na celu stworzenie możliwości dostępu do internetu za niskie opłaty jest niezwykle kuszące dla samorządowców, jest jednak trudne zarówno jako inwestycja finansowa jak i pod względem technicznymi i organizacyjnym. Dlatego stopniowe różnorodne działania prowadzone przez Biuro Programów Wiejskich Funduszu Współpracy mają szanse efektywnego przyczynienia do rozwoju wykorzystania nowych technologii na obszarach wiejskich, gdzie w miarę tanienia dostępu i jednoczesnego zwiększania świadomości i woli mieszkańców wsi, będzie on w coraz większym stopniu narzędziem wyrównywania różnic technologicznych pomiędzy miastem a wsią.

LITERATURA:

Główny Urząd Statystyczny, Wykorzystanie Technologii informacyjno-telekomunikacyjnych w przedsiębiorstwach i gospodarstwach domowych w 2004 r., Warszawa, 2004

Polska strategia w procesie kształtowania polityki Unii Europejskiej wobec obszarów wiejskich i rolnictwa, red. J. Wilkin, M. Bład, D. Klepacka, Warszawa 2006

¹⁰ W Sieci Agro-Info, znajdują się 3 Ośrodki, które już posiadają taką infrastrukturę.

Polska wieś w Europie, Baza danych Agro-Info, Fundacja Fundusz Współpracy, Warszawa 2005

Pomysły na przedsiębiorczość na wsi, Fundacja Fundusz Współpracy, Warszawa 2004

Przykłady przedsięwzięć pozarolniczych na obszarach wiejskich, Fundacja Fundusz Współpracy, Poznań 2001

Summary: Polish accession to the EU caused an increase need for information. Rural areas in particular face a difficult challenge and a great opportunity. Therefore joining the EU gives even bigger role to institutions supporting rural development to provide accurate information. The article describes the information technology tools that aid the development of rural areas implemented by Bureau for Rural Programmes of Cooperation Found Foundation, such as Agrinpol database of farmers' enterprises, the Agro-Info database of projects supporting rural areas, or a grant competition supporting the e-learning based training.

Key words: database of Agripol, Agro-info, webpage: www.agro-info.org.pl,